

“Jeg spørger mig selv, hvad der er vigtigst for os mennesker”

Faldvand er en medrivende fortælling om elvens enorme kraft. Romanen skildrer en katastrofe, som sætter livet på spidsen for alle dem, elven møder på sin vej.

– Jeg ville skabe en intensiv stemning, en her og nu-følelse, uden tilbageblik eller udblik. Hvad sker der, hvis vi havner midt i en katastrofe? Hvad sker der med vores kroppe, og hvordan reagerer vi i en krisesituation?

Faldvand begynder under et intensivt, kraftigt regnvejr, som stædigt og vedholdende har plaget den nordbotniske befolkning i flere måneder. Pludselig sker det ufattelige: Elven går over sine bredder, og dæmningerne revner.

– Personerne i bogen havner i en situation, hvor deres daglige liv, huset, rutinerne og de nærmeste fra det ene øjeblik til det andet pludselig trues. Mennesker under stress og pres er interessante at fortælle om. Hvad sker der med dem, når det gælder liv eller død? Jeg har forsøgt at tænke mig ind i sådan en situation – hvad der egentlig er vigtigt – og forsøgt at skildre det.

Vandets kraft inspirerer Mikael Niemi og er noget, han længe har tænkt på at skrive om.

– Jeg er jo selv vokset op ved Torne Älv og har fra barnsben fisket i elven fra en båd og fra stranden. Fulgt isgangen, vandets

og isens kraft. For nogle år siden opstod der en isprop i elven, og den gik over sine bredder. I løbet af et par døgn nåede vandet op i mandshøjde mellem træerne. Jeg tog min kajak frem og padlede gennem skoven, en meget mærkelig oplevelse, som jeg fik lov at være en del af for første og måske eneste gang i mit liv. At det livlige, strømmende vand kunne forårsage dette fascinerede mig, og da tænkte jeg, at jeg ville skrive en hel bog om en elv, som bliver lidt ond.

Kan det, der sker i bogen, også ske i virkeligheden?

– Der er en risiko, som man er bevidst om, ved at dæmme en elv op, men man håber, at der ikke sker noget. Vand, der er stille, er harmløst og ufarligt, men så snart det begynder at røre på sig, bliver det frygteligt farligt. Bevægelsen skaber et enormt tryk, som på meget kort tid kan ødelægge alt. Man taler om “10.000-årsflommen”, at det én gang per titusinde år regner så meget, at der opstår en “totalflod”. Tænk dig et stabilt lavtryk, over de svensk-norske fjelde i et par måneder. Alt det vand, der er brug for til vinteren, samles bag dæmningerne, men hvis regnen fortsætter, bliver niveauet hurtigt så højt, at det begynder at haste. Det der adskiller *Faldvand* fra f.eks. en nordamerikansk katastrofefilm, er at jeg ikke lader nogen helt, udsendt fra højere sted, klare situationen. Jeg vil gøre det mere skæbnebestemt, og skete noget lignende i virkeligheden, ville det være en af de værste katastrofer nogensinde her i landet.

Menneskers reaktion på stress går som en rød tråd gennem hele bogen og er et emne, Mikael ofte reflekterer over.

– Vi er alle pattedyr inderst inde, pattedyr med forskellige instinkter. Hvis det begynder at ryge i tunnelen, ved vi alle inderst inde, at en brand dér er noget af det værste, vi kan komme ud for. Alligevel ville de fleste af os formodentlig ikke opfatte den virkelige trussel. I sådanne situationer bliver det tydeligt, hvad det vil sige at være menneske, og hvordan vi instinktivt reagerer forskelligt. Dem, der vejrer faren og løber væk fra den, er dem, der klarer sig. Og vi stiller os selv spørgsmålet: “Hvem er jeg, hvad ville jeg gøre?”

Valget af tema har også en historisk, litterær kobling til Tornedalen, hvor Mikael er vokset op.

– Den tidligst bevarede tornedalske litteratur handler netop om en elv. Lyrikeren Antti Keksi, som jeg citerer i starten af bogen, lavede i 1677 en digtsuite om isgang i Torne Älv. Elven er en metafor, jeg oplever som utrolig stærk, og i litteraturen genfinder vi flere store floder såsom Nilen, Mississippi, Eufrat og Tigris og Ganges i Indien.

Er *Faldvand* et indlæg i energidebatten?

– Selvfølgelig er der et politisk aspekt i bogen, og selvfølgelig kan man opfatte det, som om elven, der har været fanget, gør sig fri. Jeg har for eksempel aldrig forstået, hvorfor Norrlandskommunerne, selv om deres naturlige resurser genererer så store indkomster, næsten ikke får noget ud af det. Men mit primære mål med bogen har været at stille spørgsmålet om, hvad der er vigtigt for os mennesker.

Er der nogen af personerne i bogen, der ligner dig?

– Ingen af dem er mig, men en af de personer, jeg fascineres mest af, er Barney, som er en kombination af ynkelighed og utrolig aggressivitet. Han er helt igennem overbevist om, at han gør det rigtige. En dårligt behandlet rethaverist, som egentlig bare vil byde på kaffe og være venlig.

Hvordan håndterer du selv farer?

– Når man som jeg er vokset op i et udkantsområde, har man en tradition for at overleve og klare sig selv med i bagagen. Jeg har flere oplevelser fra naturen, fra fjeldvandring, jagt eller fisketur, hvor det, jeg har i rygsækken, er alt, hvad der er. En storm på fjeldet kan være ganske farlig, hvis du går i panik. Det gælder om at handle logisk og stoppe op for at tænke efter.

Mikael Niemi mener, at den måde de fleste lever deres liv på er meget modsætningsfuldt.

– Vores samfund er beskyttet og hyggeligt, men vi kommer alle til at dø på en eller anden måde, og det ved vi godt. Er

det ikke et paradoks, denne snak om kræftfremkaldende stoffer i maden og cykelhjelme og vores bestandige stræben efter at kunne håndtere farerne? Når det bare er et spørgsmål om tid, før døden rammer os? Alle kæmper for at leve lidt længere, men spørgsmålet er hvorfor, og hvordan vi tager hånd om det liv, vi faktisk lever.

I begyndelsen af sin forfatterkarriere holdt Mikael sig til en mere tydelig struktur og skrev ofte en synopsis. Nu tillader han sig selv at arbejde mere intuitivt.

– Man bliver klog af erfaring. Forfattererhvervet er så interessant, netop fordi man aldrig bliver færdig med at udvikle sig. Dels handler det om sproget, som udvikles og forandres i takt med, at man selv bliver anderledes. Ligesom man klæder sig forskelligt som ung og som ældre, bliver også sprogdragten en anden. Dels er det en fordel at kunne anvende livserfaringen i skrivningen. Jeg har lært flere mennesker at kende, oplevet flere ting. Jeg stoler mere på intuitionen og vover at følge nogle sidespor. Man kan se det lidt som at have en plan om at følge en landevej, men så finder man en sti, som man følger i stedet og finder dér uhørt spændende miljøer. Hvis man føler sig for bundet af en plan, går man glip af de sidespor.

Årene efter succesen med *Populærmusik fra Vittula* undgik Mikael at læse anmeldelser for at slippe for hele tiden at blive sammenlignet med sit tidligere værk. Han følte sig sårbar, ville videre, men havde svært ved det.

– Nu har jeg fundet tilbage til den indre drift, hvor jeg skriver med glæde og energi. Noget vil ud, en bog der skal fødes, et foster der vokser sig større. Nu er bogen her, nyfødt og skrigende efter opmærksomhed, og det skal blive spændende at se, hvordan den bliver modtaget.

© Piratförlaget

MIKAEL NIEMI er vokset op i Pajala i det allernordligste Sverige, hvor han fortsat bor. Han fik sit store gennembrud i 2000 med **POPULÆRMUSIK FRA VITTULA**, som fik Augustprisen som årets bedste roman i Sverige og blev indstillet til Nordisk Råds Litteraturpris. Bogen er udkommet i 30 lande. Efter det har han skrevet både lyrik, dramatik og prosa. Med **FALDVAND** er han tilbage med en bred og dramatisk fortælling fra det allernordligste Sverige.

Foto: Peter Knutson

Den svenske presse skrev:

“Jeg anbefaler alle at læse den. Den er spændende, det er som at se en film, det er indimellem psykologisk uudholdeligt ... Jeg er længe efter ked af, at den allerede er slut.” *Dagens Bok*

“Der er et enormt drive i Mikael Niemis bog. I hvert kapitel følger læserne en af personerne ind i en ny fase af katastrofen. Spændingen stiger, og læsetempoet bliver hurtigere og hurtigere. En rigtig page turner.” *Sundsvalls Tidning*

“Med *Faldvand* overgår Mikael Niemi sig selv. Det er hele samfundet, han tager livtag med nu.” *Länstidningen Östersund*

“Jeg læste faktisk bogen to gange. Første gang fordi den er så spændende, at jeg ikke kunne lægge den fra mig, anden gang for at nyde dens skønlitterære kvaliteter.” *Nerikes Allehanda Örebro*

“Vellykket, morsom og smukt gennemført ... Luleålvens hysteriske færd gennem landskabet – hvordan den lyder, hvordan den føles, og hvor truende den er – det er fantastisk godt skrevet.” *SR Kulturnytt*

“Oh my God-øjeblikkene er ikke bare mange, de kommer desuden netop så tæt, som man kan kræve af en god katastroferoman ... de smukt visualiserede undergangsscener ... det civilisationskritiske naturens hævn tema håndteres med bravur, de apokalyptiske scener fra et evakueret Luleå kunne Cormac McCarthy have været stolt af.” *Expressen*